

KNNV'ers in actie tijdens een plantenexcursie. **Foto** Cor Oldenburg

Een eigen manier om planten te determineren

De afgelopen zeven jaar heb ik mij, onder de bezielende leiding van Arie van den Breemer, in de plantenwerkgroep van de KNNV-afdeling Amersfoort beziggehouden met het determineren van planten. Als werktuigbouwer duizelde het mij bij de vele details, zoals het al of niet aanwezig zijn van een pappus of een schutblaadje; als niet-bioloog raakte ik in de *Heukels* de weg kwijt. Daarom heb ik geprobeerd om een gestructureerde, ook voor niet-biologen toegankelijke determinatiemethode te bedenken.

Tekst Tom Huijbregts

In Excel maakte ik een spreadsheet met in de rijen (horizontaal) de betreffende plant en in de kolommen (verticaal) de betreffende eigenschappen. Dit zijn bijvoorbeeld de bloemkleur, bloeihoogte en zo meer. Zo maakte ik een matrix met alle planten onder elkaar in de rijen en de plantkenmerken naast elkaar in de kolommen. Aangezien ik de betreffende kenmerken voor alle planten op dezelfde manier volledig invulde, werd het mogelijk om met een selectieprogramma voor elke plantkenmerk een bepaalde waarde te selecteren. Neem bijvoorbeeld de waarde 'geel' voor het kenmerk 'bloemkleur'. Als je dan na deze selectie ook nog een waarde selecteert voor het kenmerk 'bladgrootte', bijvoorbeeld de waarde '2 cm', dan heb je in een paar seconden tijd alle planten met gele bloemen en een blad ter grootte van 2 centimeter. Door nog een aantal keren te selecteren kun je zo snel het aantal planten vinden dat de gekozen kenmerken heeft. In de praktijk blijk ik met vijf keer selecteren de juiste plant te kunnen vinden. Om het aantal selecties echter te beperken is het wel handig te starten met een (bijzonder) kenmerk dat weinig voorkomt, zoals bloemen met een spoor, een oranje bloem, stekels, grootte van de bloem of gevoeligheid voor zout water. Zie de afbeelding voor een indruk van mijn spreadsheet in Excel.

Plantkenmerken

Mijn determinatiesysteem is opgezet op basis van de 23e druk van de *Heukels' Flora*. Hierbij heb ik gekozen voor kenmerken die voor veel planten gelden, duidelijk herkenbaar zijn en met het blote oog of met een loep (vergroting 10x) te zien zijn. In eerste instantie startte ik met het bijeenbrengen van de kenmerken van enkele families. Dit liep uit de hand tot een systeem met bijna 1050 wilde planten (!) en kleine bomen, zoals trosvlier (*Sambucus racemosa*). Dat betekent dat, met uitzondering van een aantal zeer zeldzame planten (circa 100 stuks) alle planten die vermeld staan in de 23e uitgave van de Heukels in mijn systeem zijn opgenomen. Van elk van deze planten zijn op dit ogenblik 109 specifieke kenmerken volledig ingevuld in de spreadsheet opgenomen. Daarbij zijn van 50 soorten nog niet alle kenmerken ingevuld. Deze kenmerken zijn verdeeld in een aantal categorieën. Enkele markante categorieën zijn:

- *Algemene kenmerken (22)*, zoals soort plant, groeiplaats, groeiwijze, hoogte, bloeitijd, boven-/onderstandig, groeiwijze vruchtbeginsel, aanwezigheid kroon-, kelk-, of bloemdekbladen, mannelijke- of vrouwelijke bloemen, wintergroen zijn, eenjarig, meerjarig of vast zijn.
- *Bloemkenmerken (25)*, zoals bloemkleur, bloemgrootte, bloemsymmetrie, aantal kroonbladen (alsmede de eventuele vergroeiing ervan en de vorm van de top), de aanwezigheid van een spoor, het aantal meeldraden en stijlen.
- *Bladkenmerken (46)*, zoals bladgrootte, bladvorm, of het blad gedeeld is, het aantal deelbladen en de grootte hiervan, bladstand, bladbeharing, bladrand, bladpunt, bladsteel, aanwezigheid van steun- en schutbladen.
- *Stengelkenmerken (11)*, zoals vorm, aanwezigheid van lijsten, of de stengel vertakt is, beharing, aanwezigheid stekels, kleur van de stengel, of de plant 'melkt'.
- *Vruchtkenmerken (8)*, zoals soort, afmetingen vrucht, vorm vrucht, de beharing, het oppervlak.
- *Zaadkenmerken (6)*, zoals afmeting, kleur, beharing en oppervlak.

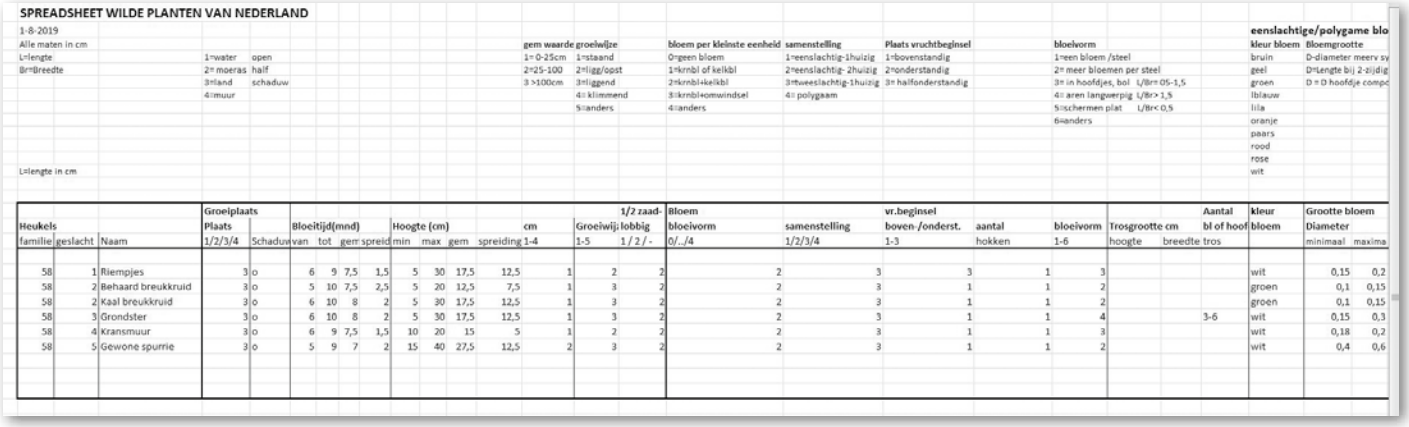

SPREADSHEET WILDE PLANTEN VAN NEDERLAND

1-8-2019

Alle maten in cm

L=lengte

Br=Breedte

L=lengte in cm

| | | |